
SPRAWOZDANIA

„Studia Pastoralne” 2021, nr 17, s. 344-348

Ks. Bogdan Biela

Uniwersytet Śląski

SPRAWOZDANIE Z 29. OGÓLNOPOLSKIEGO SYMPOZJUM KOINONIA „ŻYCIE ODDAŁEM ZA KOŚCIÓŁ” – NAWRÓCENIE PASTORALNE W SETNĄ ROCZNICĘ URODZIN KS. FRANCISZKA BLACHNICKIEGO Spała, 12-15 października 2020 r.

Sympozja Koinonia, odbywające się od 1977 roku z inicjatywy sługi Bożego ks. Franciszka Blachnickiego (24 marca 1921 – 27 lutego 1987), popularyzują posoborowy model parafii, oparty na jej wymiarze ewangelizacyjno-inicjacyjnym. Model ten stanowi ważny punkt wyjścia dla podejmowania przez parafię wezwania do nowej ewangelizacji. Sympozja podejmuje te zagadnienia zarówno na płaszczyźnie refleksji naukowej, jak i konfrontacji z już istniejącymi doświadczeniami wielu środowisk eklezjalnych. Mają one na celu wspieranie rozwoju posługiwania osób świeckich i duchownych zaangażowanych w odnowę parafii, a przede wszystkim proboszczów.

29. ogólnopolskie sympozjum KOINONIA „*Życie oddałem za Kościół*” – *nawrócenie pastoralne*, w setną rocznicę urodzin ks. Franciszka Blachnickiego odbyło się 12-15 października 2020 r. w Spale. Zostało zorganizowane przez: Instytut Formacji Pastoralno-Liturgicznej (KUL), Wydział Teologii KUL, Wydział Teologiczny UŚ, Instytut Nauk Teologicznych UKSW, Katedrę Teologii Pastoralnej UP JPPII, Stowarzyszenie „Diakonia Ruchu Światło-Życie” oraz Stowarzyszenie „Unia Kapłanów Chrystusa Sługi”. Stulecie urodzin ks. Franciszka Blachnickiego skłoniło organizatorów do pochylenia się nad rozwojem jego myśli teologiczno-pastoralnej i dzieła oraz nad pytaniem o aktualność tego daru dla Kościoła u progu trzeciej dekady XXI wieku. Swoiste ukierunkowanie znajdujemy u papieża Franciszka, który w swoich wypowiedziach dotyczących sytuacji Kościoła we współczesnym świecie, rozwijając inspiracje Jana Pawła II i Benedykta XVI, podaje wskazania, które w programowej adhortacji *Evangelii gaudium* zostały określone jako konieczność nawrócenia pastoralnego i duszpasterstwa misyjnego. Podobne wskazania dotyczą-

ce odnowy parafii znalazły się w najnowszej instrukcji Kongregacji ds. Duchowieństwa *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła* (29 VI 2020).

W zaproszeniu na symposium czytamy m.in.: „Inspiracje dokumentu chcemy w czasie 29. Symposium KOINONIA odczytać przez pryzmat hermeneutyki ciągłości nauczania Kościoła i naszego doświadczenia drogi dojrzewania chrześcijańskiego. Podkreślając istotną rolę parafii w rozwoju życia chrześcijańskiego Papież stawia pewne postulaty wynikające z jej szeroko rozumianej misji ewangelizacyjnej, niejednokrotnie schodzącej na drugi plan w stosunku do funkcjonowania utrwalonych struktur pastoralnych. Wyzwania stojące wobec parafii w połowie ub. stulecia pomnożył rozwój technologii i jej globalizacja, a szczególnie rewolucja informatyczna, która umożliwiła nowy typ kontaktów oddziałujących na język i zachowanie szczególnie młodszego pokolenia, powodując rozpad relacji międzyludzkich na rzecz wirtualnej przestrzeni, odrywającej od osobowej odpowiedzialności. Wprawdzie należy tworzyć nowe znaki i sposoby bliskości ludzi, to jednak parafia będzie podstawowym elementem struktury Kościoła, domem rodzinnym – braterskim, gościnnym (Jan Paweł II), «latarnią» promieniującą światłem wiary, swoistym «sanktuarium» otwartym dla wszystkich doświadczających biedy tego świata (Benedykt XVI). Elastyczność struktury parafii umożliwia jej odnowienie, a jego głównym kryterium jest misja wynikająca z bliskości osób tworzących wspólnotę; nie tylko z ich więzi terytorialnej (Franciszek). Parafię jako żywy organizm wspólnoty uczniów Chrystusa, rozwijający się wewnątrz i promieniujący na świat nowością Ewangelii, ukazał ks. Franciszek Blachnicki, przekładając soborową wizję żywego Kościoła na język pastoralnej praxis. Podstawowym elementem życia chrześcijańskiego jest osobowe spotkanie ze Zbawicielem i oddanie Mu swego życia oraz Kościół – wspólnota w Duchu Świętym, kontynuująca zbawczą misję Syna Bożego. Drogę dojrzewania chrześcijańskiego, potwierdzoną własnym doświadczeniem wiary, Czcigodny Sługa Boży opisał językiem współczesnej teologii odwołującej się do personalizmu. Umożliwiło to sformułowanie językiem pastoralnym koncepcji parafii jako wspólnoty wspólnot podejmującej misję ewangelizacyjno-katechumenalną. Odczytując tak częste w przepowiadaniu papieża Franciszka odniesienia do parafii odnajdujemy w nich postulaty i wzorce dobrze nam znane z formacji oazowej, wszak inicjowanej w parafii i skierowanej ku niej. Inspirowana w środowisku oazowym droga odnowy parafii polega na zmianie relacji osobowych i odkrycia misyjnej roli parafii, czyli wymaga nawrócenia pastoralnego. Proces ten spotyka się z wieloma trudnościami wynikającymi z istniejących tradycji, wymagających cierpliwej, ale konsekwentnej przemiany serc, wpływających na funkcjonowanie struktur. Wezwania papieża Franciszka do bezkompromisowej odnowy Kościoła przynaglają nas do odczytywania charyzmatu ruchu żywego Kościoła z jeszcze większą śmiałością, nową odwagą i konsekwencją”.

W programie symposium znalazło się sześć prelekcji oraz praca w grupach, a także spotkanie w grupie dzielenia. Pierwszy wykład pt. „Rozwój myśli eklezjo-

logicznej ks. F. Blachnickiego. Refleksja pastoralna” wygłosił ks. dr Marek Sędek (IFPL KUL, moderator generalny Ruchu Światło-Życie). Wskazał on na rzeczywistość Królestwa Bożego jako ideę przewodnią oaz rekolekcyjnych, która to ostatecznie doprowadziła ks. Blachnickiego do wypracowania obrazu Kościoła koinonii oraz istotnych cech ruchu eklezjalnego. W konkluzji prelegent zaznaczył, iż w przybliżaniu ludziom tych niezmiernie twórczych ale często niezrozumiałych określeń i schematów, trzeba korzystać z metody samego Chrystusa, który rzeczywistość Królestwa Bożego przybliżał słuchaczom poprzez obrazy zaczerpnięte z życia.

Kolejny wykład zatytułowany „Parafia wspólnotą otwartą na migrantów” wygłosił ks. prof. dr hab. Maciej Ostrowski (UPJP II). Najpierw przedstawił on najważniejsze dokumenty Stolicy Apostolskiej: Instrukcję *Erga migrantes caritas Christi*, Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych (2004) oraz Instrukcję *Przyjęcie Chrystusa w uchodźcach i przymusowo przesiedlonych. Wytyczne duszpasterskie*, Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych oraz Papieskiej Rady „Cor Unum” (2013). Nauczanie Kościoła możemy także znaleźć w corocznych orędziach papieża na Światowy Dzień Migrantów i Uchodźców. Wychodząc z założenia, że parafia to wspólnota mająca charakter powszechny, „dom gościnny”, dlatego też musi służyć wsparciem moralnym, duchowym i materialnym także uchodźcom czy migrantom. Wiąże się to z potrzebą rozeznania: ile jest w parafii migrantów? jakiego są wyznania? Na pewno ten temat musi się pojawić w przepowiadaniu, a przepowiadanie powinno doprowadzić do świadectwa czynu. Okazją do zwrócenia uwagi na problem obecności migrantów w parafii może być Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy (27.09).

Konferencję pt. „Parafia misyjna w ujęciu ks. F. Blachnickiego a pobożność ludowa” wygłosił ks. dr hab. Piotr Kulbacki, prof. KUL. Zwrócił on uwagę, że od początku w duchowości ks. Blachnickiego, a także później, gdy był na parafii i gdy rodziły się oazy, można dostrzec różnego rodzaju formy pobożności ludowej: różaniec, droga krzyżowa, pielgrzymki, kult fatimski, kult miłosierdzia Bożego, ewangelizacja jako nowa formuła misji ludowych. To wszystko zgodnie z nauczaniem Vaticanum II (por. KL 13), a także nauczaniem zawartym w *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii* (nr 9, 10, 13) pokazuje, iż pobożność ludowa – jeśli wypływa z wiary – powinna być ceniona i rozwijana. Objawiając się w najbardziej autentycznych postaciach, nie tylko nie kwestionuje centralnej roli liturgii świętej, ale sprzyja rozwojowi wiary, będąc jej naturalnym wyrazem, usposabiając zarazem do celebracji świętych misterii.

W kontekście instrukcji Kongregacji ds. Duchowieństwa *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła* wykład pt. „Pastoralne nawrócenie w projekcie budowania parafii Nowa Wspólnota” wygłosił ks. dr hab. Bogdan Biela, prof. UŚ. W ogłoszonej 29 czerwca 2020 r. instrukcji czytamy, że stanowi ona „cenną okazję do duszpasterskiego nawrócenia wspólnot parafialnych w sensie misyjnym, aby wyszły poza swoje struktury, oferując narzędzia reformy, również strukturalnej, ukierunkowanej na komuniję i współpracę,

spotkanie i bliskość, miłosierdzie i troskę o głoszenie Ewangelii” (nr 2). O tym pastoralnym czy też duszpasterskim nawróceniu mówił już kilkadziesiąt lat wcześniej ks. F. Blachnicki. Wiązało się to z odnowioną koncepcją duszpasterstwa związaną ściśle z pojęciem ewangelizacji, apostołstwa czy też misji (por. ChL 32-35). Już bowiem w samym pojęciu „ewangelizacja” – mówił Blachnicki – zawarta jest dynamika i misja, która każe ustawiać cele, zadania, środki, metody. „Nie dokonaliśmy bowiem jeszcze ciągle podstawowego przejścia od duszpasterstwa do ewangelizacji. A tymczasem jest to zwrot kopernikański, który musimy dokonać w naszej świadomości”. Wsłuchując się w słowa Instrukcji można odnieść wrażenie jakbyśmy słuchali samego Blachnickiego. No bo nawołuje ona do tego, do czego dążył Blachnicki: aby wspólnoty chrześcijańskie dokonały decydującego wyboru misyjnego (5), aby były „kreatywne”, „szukały nowych dróg” (1), kultywowały „kulturę spotkania” (25), aby stały się w coraz większym stopniu siłą pobudzającą do spotkania z Chrystusem (3). Do tego potrzebny jest odnowiony dynamizm, który pozwoliłby na nowo odkryć powołanie każdego ochrzczonego do bycia uczniem Jezusa i misjonarzem Ewangelii. Dlatego konieczne jest określenie perspektyw, które pozwolą odnowić „tradycyjne” struktury parafialne w kluczu misyjnym (20), bo szczególnie dzisiaj terytorium nie jest już tylko ograniczoną przestrzenią geograficzną, ale środowiskiem, w którym każdy wyraża swoje życie poprzez relacje i wzajemną służbę (16). W związku z tym konieczne jest, aby parafia uczyła czytać i rozważać Słowo Boże poprzez różnorodne sposoby jego głoszenia (22), stosując jasne i zrozumiałe formy przekazu, które mówiłyby o Panu Jezusie zgodnie z wciąż nowym świadectwem kerygmatu (21), aby ponownie odkryła inicjację chrześcijańską, która rodzi nowe życie. Przydatne więc jest wyznaczenie dróg mistagogicznych, odnoszących się w sposób rzeczywisty do życia (23). Wszystko to wymaga przemyślenia nie tylko nowego doświadczenia parafii, ale także posługi i misji kapłanów, którzy wraz z wiernymi świeckimi mają za zadanie być „solą i światłem świata” (por. Mt 5, 13-14), „lampą na świeczniku” (por. Mk 4, 21), ukazującą oblicze wspólnoty ewangelizacyjnej, zdolnej do odpowiedniego odczytania znaków czasu i skłaniającej do dawania spójnego świadectwa życia ewangelicznego (13). Po owych celach odnowy parafii zawartych w Instrukcji w czterech rozdziałach w 26. punktach, znajduje się piąty rozdział poświęcony parafii „wspólnocie wspólnot”. Rozdział ten zawiera 7 punktów, a następnie w sumie 91 punktów dotyczy w zasadzie instytucji parafii: przekształcenia struktur, reorganizacji parafii itp. Rozdział dotyczący parafii „wspólnoty wspólnot” jest więc bardzo krótki i bardzo ogólny. Mówi, że parafia jest przede wszystkim określoną wspólnotą wiernych, wspólnotą wspólnot (27), realizowaną w komunii i jedności przez różne członki Ciała Chrystusa (por. 1 Kor 12, 12) (28). Przypomina tekst z KPK oraz słowa Franciszka z *Ewangelii gaudium* (nr 28): „wezwanie do rewizji i odnowy naszych parafii nie przyniosło jeszcze wystarczających owoców, aby były bliżej ludzi i stanowiły środowiska żywej komunii i uczestnictwa i ukierunkowały się całkowicie na misję”. Na koniec w czterech punktach (30-33), instrukcja wskazuje, że parafii nie może być obcy „duchowy i eklezjalny styl sank-

tuarów” – prawdziwych i właściwych „placówek misyjnych” – charakteryzujący się przyjęciem, życiem modlitwy i ciszą, która pokrzepia ducha, a także sprawowaniem sakramentu pojednania i wrażliwością na potrzeby ubogich” (30). W Instrukcji nie znajdziemy zatem metodologii realizowania wizji parafii misyjnej, dlatego tym bardziej musimy korzystać z dorobku teologii pastoralnej i praktyków duszpasterstwa, aby tę wizję realizować. Taką wizję parafii wypracował jeszcze w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku ks. Blachnicki przeciwstawiając tradycyjny model parafii – statycznej – wywodzący się z reformy Soboru Trydenckiego, modelowi misyjnej parafii wspólnoty wspólnot, mającej swoje źródło w eklezjologii komunii. Ten model może być oczywiście realizowany różnymi drogami. Najbardziej znane spośród nich to: projekt „Nowy Obraz Parafii” Ruchu dla Lepszego Świata oraz metoda „ewangelizacyjnych komórek parafialnych”. Dwadzieścia lat temu w środowisku Ruchu Światło-Życie powstał projekt zatytułowany „Nowa Wspólnota”, opracowany przez ks. Stanisława Szczepańca, ks. Macieja Ostrowskiego i ks. Bogdana Biela. Został on po raz pierwszy opublikowany w artykule B. Bieli, „*Czynić Kościół domem*” – *ku holistycznej wizji urzeczywistniania wspólnoty parafialnej*, w: *Teologia w służbie społeczności górnośląskiej* w 2001 r. Celem tego projektu jest, aby ewangelizacja i formacja w małych grupach doprowadziły do tego, żeby przede wszystkim rodziny stawały się podstawowymi wspólnotami w parafii. W dalszej części wykładu prelegent w szczegółach przedstawił kluczowe w tym projekcie uściślenia terminologiczne oraz opis drogi, czyli jak w praktyce wygląda budowanie parafii misyjnej wspólnoty wspólnot.

Kolejny prelegent, ks. dr hab. Tomasz Wielebski, prof. UKSW także podjął problematykę zawartą w Instrukcji w referacie pt. „*Wokół instrukcji Nawrócenie pastoralne wspólnoty parafialnej...*”. Prelegent zwrócił uwagę, iż trzeba ją czytać razem z nowym ogłoszonym przez Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji *Dyrektorium o Katechizacji* (23.03.2020). Zwrócił uwagę na pojawiające się głosy krytyczne na temat instrukcji, zwłaszcza na Zachodzie. Dotyczą one m.in.: braku nowych przestrzeni zaangażowania świeckich, niewystarczającego zwrócenia uwagi na rozwój parafii personalnej, zbyt małej liczby konkretnych. Z pewnością jednak trzeba podkreślić, iż Instrukcja jest apologią parafii jako takiej, a zwłaszcza parafii rozumianej jako misyjna wspólnota wspólnot. Dlatego też czytając Instrukcję trzeba mieć na uwadze fakt, iż kluczem do jej odnowy jest przejście od nawrócenia osób do nawrócenia struktur.

Ostatni prelegent, bp dr Krzysztof Włodarczyk (Koszalin), Delegat Episkopatu ds. Ruchu Światło-Życie, zwrócił uwagę na „Wartość pastoralną dzieła ks. Franciszka Blachnickiego w XXI wieku”. Ukazując poszczególne elementy formacji w RŚŻ mające sprawić, aby Kościół w parafii uobecnił się jako wspólnota żywa, wykazał, iż wartość pastoralna dzieła założyciela oaz jest ponadczasowa.